

Hege Siri

Élet

összegyűjtöm az életet
amelyből hang születik
senki sem jockált rólam

szavakat szívok be szájon át
összekeverem őket nyállal
és mindkét felől körbe-körbe göngyölöm őket

én aki sosem sodortam rénszarvasereket
egybevarrom magam kívül és belül
és összegyűjtöm az életet amelyből hang születik

Ablak

konyhaablak
a fjord és az út felé nyílik
nagyanyám az ablaküvegben nézi magát

nagyanyám jockál
halkan jockál
és fejével biccent egyet
nagyanyám a fjordról és az útról jockál

hegy ölelésében, Buorresárkun
fjordjára és az útra nyíló ablak mögött
ülünk nagyanyám és én

és mintha ringatózna a padló
a tenger a házban eadninek¹ suttog
nézem őt akié az arcom
gáibmi² az én druszám

konyhaablak
a fjord és az út felé nyílik
nagyanyám az ablaküvegben nézi magát

¹ eadni: anya

² gáibmi: névrokon, drusza

Anyja

I

anyám a halott madarat
a levegőbe dobta
repülj repülj kiáltotta

kinézett a tengerre
hol nem látszódtak a madarak
és a hajók a parton pihentek

anya elveszett
a lóherék és a fűszálak között
nem tudott dagályról vagy apályról
nappalról vagy éjszakáról
az élet az életben maradásról szól

II

madársereg évről évre hazatalál
a földön kis magok múlt évből
étekül az elhaladóknak

az asztalon anya és énközöttem
láibi³ várja hogy megtörjük
nincsen bor a házban

azt mondja a madarak seregben repülnek
és a túl sokáig várakozók visítása
a kézbutyokban és a vékony bőrben marad

lehunyja szemét
és azt mondja nincs különbség nappal és éj között
az élőknek és a holtaknak

³ láibi: kenyér

Nyelv

anya nem jojkál
de tanítja a nyelvet

nagyanyám nem jojkál
de beszél a nyelvet

apám nem jojkál
norvégul beszél

nagyapám nem jojkál
zsoltárokat énekel

én jojkálok
de nem értem a nyelvet

lányom jojkál
és mindegyik nyelvet beszél

Történetek

I

ismerte a történeteket
a télről és a tengerről
és a víz hidegségéről
 fehér lengedezések
 szél és fagy
arról ahogy a halak esznek
és megszelídítik a szelet
és mindazokról kik ott élnek egymás mellett

II

olyan halkán beszélt
azt mondta *nem hallani a hó hangját amikor hullik*
de a szavak súlyosan hullanak a test felé
azok között akik hátramaradtak
a madárcsicsergés nem hallatszik a hóesésben, mondta

akik látják azt ki meghalt
látják az életet abban aki él
de a hó többet eltakar mint amit látunk, mondta

III

(sáivuban⁴ alacsonyan áll a hold
az égen)

sáivuról jojkál
és ha odatalál
elengedi az evezőket
és a csónak megtelik esővel

IV

(február 6.)⁵

a nap amikor látta
ahogy arcot nyer a halál
az a nap volt amikor zászlót húz fel az ország
de senki sem ereszti a zászlót félárbóca

V

fagy és hó vezetik a rénszarvasokat
a fjord felé, emberek felé
és végigkúszik a hideg a háton

ismeri a rénszarvas testét
teljesen
azt mondja hogy a főtt kéreg
a bőrből szívja a zsírt
és a korhadás megáll

azt mondja minden napnak megvan a neve
és a változás maradandó
feltétel az is, hogy új szemmel lásson

⁴ sáivu: túlvilág, kétfenekű tó

⁵ Február 6. a számik nemzeti napja, amelyen felhúzzák a zászlót.

VI

jojkál a hófajd nevetéséről
 és a rénszarvasok hörgéséről
 és az út menti hegyekről
 a föld alatti gnómok és a sűrű erdő viszonyáról
 és a zsákban lévő mocsári szedrekről
 amelyek nehéznek tűnnek visszafelé
ott hol vörösen hal meg az ősz

senki nem gondol ugyanarra a gondolatra
 senki nem emlékszik arra mi elfeledett

történeteket hordoz
 ahogy az élők és holtak
 egymás mellett haladnak

VII

és jojkálok az úton hazafelé
 a fjord mentén
 jojkálok a hópehelyről amely száll
 és a bokrokra esik
 fenyők árnyéka közé
 fenyőtűk alá
 hol az erdő mélyének illata száll

jojkálok jégről és vízről
 és a hullámokról melyek csúszkálnak
 a dagály által hátrahagyott parton
 és újra visszahúzódnak

ott hol a folyó a fjordba fut
 és a hullámok visszacsúsznak a partról
 a kövek simára csiszolódnak

VIII

történetek a télről és a tengerről
 és a víz hidegségéről
fehér lengedezések
szél és fagy
 és azokról akik eltávoztak

IX

hazafelé a fjord mentén
 a nap elkísér az éjen át
 megőrződtek az elhagyott házak
 a kerítések összedőltek
 és elrejtenek a történetek amelyeknek része vagyok

lépéseket teszek ott, mi elfeledett
 a szempillantás az örökkévalóság része
 és a hidegség megragad az út mentén

hallhatom ahogy a jég összetörik a fjordnál
 a hó elszáll mikor esik
 visszahúzódnak a hullámokról
 ott hol minden egymás mellett él

A noaidi⁶

*Azt mondja Isac Olsen,
 1714 nyarán halt meg Nils Andersen felesége,
 Kirsten Klemetsdatter.
 Gonosz boszorka volt, akitől mindenki félt.
 Sok embert elpusztított
 és sokan adtak hálát Istennek, amikor meghalt.*

I

életre van ítélve a sarlósfecske
 a levegőben
 nem tud sem sétálni sem állni
 bolyonganak körös-körül az emberek
 a föld kerekén
 és keresik
 a bejáratokat és a kijáratokat
 az életben melyet nem értenek.

⁶ noaidi: olyan személy, aki istenekkel és szellemekkel kommunikál.

II

azt mondják a noaidegázzi⁷ vitte el
 azt mondják ébren volt amikor elindult

azt mondják mindent értett amit látott
 fény és sötétség között
 és a kör körül keringett hogy megtalálja
 a szent utat a sáivuba⁸

a szél süvített
 a tenger búzlott
 és az idő elveszett

III

létezik az a sötétség
 amely uralkodik a házak között
 fák között
 hegyek és fjordok között
 és ég és föld között

létezik az a sötétség
 amely uralkodik az emberekben

IV

ébren volt amikor elindult
 hallotta a szelet
 azt mondják mindent értett amit látott
 fény és sötétség között

de aztán elhalkult a dob eltűnt az erő

a szél süvített
 és a hegyeken nőtt bogyók eltűntek
 a vadászat megghiúsult
 és sokan éheztek

⁷ noaidegázzi: a noaidi segítő szelleme

⁸ sáivu: alvilág

V

azt kérdezték el tudná-e csendesíteni a szelet
 azt kérdezték el tudná-e állítani a vért
 kérték állítsa meg a betegségeket és a szellemeket

azt mondják azért ivott hogy dobbal utazzon
 azt mondják azért ivott hogy segítsen
 de kudarcot vallott

azt mondják övé volt a sötétség
 azt mondják elcsúszott a tengeren
 miközben hullámok hordozták
 hiszen a csillagok senkit sem hordoznak
 és mikor fekete a sötétség nem látszik az irány

VI

keresünk nappal és éjjel
 keressük a bejáratokat és a kijáratokat
 ugyanabban az életben

Kirsten hallotta a szelet
 Kirsten hallotta a szelet
 de aztán elhalkult a dob
 eltűnt az erő
 és utoljára azt mondta:
 Hallgass, sátán,
 ne vidd el életem,
 amíg nem kaptam
 egy pohár bort.

és a szél süvített
 a tenger búzlótt
 és az idő elveszett

Németh Petra fordításai

Hege Siri (1973) – számi költő, festő, fotóművész, zenetanár, a norvégiai Nesoddenben él.